NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1632

MỖI SỐ 1 $ 02

NGÀY THỨ BẢY 26 AOUT 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI

	Hanoi	Hanoi et province	Hanoi et province et Haiphong	Hanoi et province et Haiphong et Tourane	Hanoi et province et Haiphong et Tourane et Saigon	Hanoi et province et Haiphong et Tourane et Saigon et Pondichéry	Hanoi et province et Haiphong et Tourane et Saigon et Pondichéry et Cambodge	Hanoi et province et Haiphong et Tourane et Saigon et Pondichéry et Cambodge et Etranger
Một năm. .	6 $ 00	6 $ 00	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 50	9 $ 00	»
Các làng và								
Các công-sở	»	5 . 00	5 . 00	5 . 00	5 . 00	9 . 00	»	
Sáu tháng. .	3 . 00	3 . 50	3 . 20	3 . 20	3 . 50	4 . 50		
Ba tháng . .	1 . 50	1 . 75	1 . 60	1 . 60	1 . 65	2 . 25		
Một tháng . .	0 . 50	0 . 60	0 . 55	0 . 55	0 . 60	0 . 75		

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LOẠN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au cent. d'mètre de hauteur, sur 0m 065 de large.

Une seule insertion. . . . 0 $ 30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0 $ 18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . : 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Đã sắp-sửa đến ngày khai-trường

Chẳng mấy hôm nữa đã đến ngày khai trường tức như ngày mồng một đầu năm của Năm-học 1922 - 1923 vậy. — Một năm hết, ăn Tết vui, là vui cái Xuân mới mới đến, nhưng nghĩ lại còn có vẻ buồn, vì cái xuân đã qua, cái xuân không còn lại lại nữa: *Mỗi ngày một tuổi như dưỡi xuân đi*.... Một năm học hết, năm học mới nối vào, cái vui này có thể gọi là toàn được, vì sự học không có giá bao giờ, qua mỗi năm học, ấy là trèo lên được một bực thang, học càng nhiều, cái học càng phơi phới thêm xuân vậy.

Nên ngày khai trường đáng là một ngày vui cho cả mọi người, học-trò vui được học thầy, thầy vui được dạy học-trò, cha mẹ vui được cho con đi học, con vui được làm cho cha mẹ được hả lòng, cả nước cùng vui được cái ánh sáng của học thức mỗi ngày một nhuần gội thấm thía vào đám dân-gian mà dịu dắt lần lần cõi gọi là văn-minh sung sướng.

Nhân dịp vui này, thực ta không có lời gì gọi là đám ngỏ cùng các giáo-viên nam, nữ đã nhận cái chức-trách làm « *thầy* » nghĩa là người chăn bảo lũ thiếu-niên, tất là đã có thừa cái lương tâm đối với nghệ-nghiệp, tự-nhiên ra công, ra sức mà đào-tạo lấy con em nhà cho có qui có, cho thành người hữu dụng về sau....

Ta lại cũng không bảo dám lên giọng huấn-giáo, đem lời nghiêm nhặt mà khuyên răn các cậu học-trò, các cậu đã được hân hạnh cắp quyển sách đi học, các cậu vốn đã có trí-khôn, nếu các cậu lại thêm chút suy nghĩ vì ai công phu khó nhọc, vì ai vất vả đêm ngày, mình mới có cơm ăn áo mặc, mình mới được rèn tập học hành, thì tất các cậu cũng phải siêng năng, cần mẫn, luyện trí, tu thân, không để đến nỗi phụ của cha mẹ, uổng công của thầy giáo, phí thì giờ của trời đất....

Ta viết bài này trong lúc thực chỉ ước ao có một điều : ước sao cho cái sổ trẻ đi học ngày khai trường năm nay nhiều hơn ngày khai trường năm ngoái, và mỗi năm cứ một nhiều mãi lên. — Ở một vài nơi đô-hội như Hà-nội Nam-định, không cần nói làm gì: người ta chỉ sợ nhà trường mở cửa không đủ rộng để chứa chật học-trò, chớ người ta không ngại số học-trò đi học không bỏ công lập nhà trường. Nào trường công, nào trường tư mở ra đã thấy lắm mà cha mẹ thường vẫn không biết lo cho con được một chỗ học vào đâu cho chắc chắn. — Trái lại ở các nơi thôn quê, cả một tổng nghĩa là đến năm sáu hay chín mười làng, chỉ có một trường học công, mà trong trường học ấy, lắm khi lại chỉ thấy lơ thơ mươi mười lăm, hay kém nữa, bảy tám đứa trẻ chịu đi học mà thôi. Tẻ ngắt ! buồn tênh ! Trong cả một tổng, chẳng nói chi trong cả một tổng, cái số sĩ-tử chỉ có thế mà thôi ru ? Không ! Quyết rằng không. Chẳng lẽ nước Nam ta đông người lớn mà lại vắng trẻ-con ! Nhưng ấy chỉ vì người lớn không cho trẻ con đi học đó mà thôi. Cái cớ tại sao vậy ? Đố cho ông thầy dạy không học phương-pháp chăng ? Đố cho sự học, học mà rồi không có mục-đích gì chăng ? Đố cho tại cha mẹ nghèo, nghèo đến nỗi muốn cho con đi học cũng không thể làm sao được chăng ?...Những cớ ấy hoặc cũng có ít nhiều, nhưng suy đi xét lại, không phải chỉ có những cớ ấy mà thôi. Nói phương-pháp giáo-dục thì không biết thế nào là cùng, nói học thức của thầy thì không biết thế nào là đủ. Song thiệt trường, đứa trẻ đi học, hãy cứ theo cho trọn kỳ-luật của các trường tổ-chức như bây giờ, hãy cứ học cho hết chữ của ông thầy, bắt phận là tổng-sư hay trợ-giáo hay giáo-sư, cũng đã tạo được một ít thời quen, một môn tri-thức, khỏi mang cái tiếng con người dốt đặc rồi. Nói sự học không có mục-đích thì ta không rõ thế nào mới gọi là có mục-đích. Vì ta chỉ hiểu nhầm : mục-đích của Học-thuật bây giờ không phải chỉ giới-hạn trong một sự thi đỗ, đỗ để rồi hòng cung một chức gì trong nghề làm lại. Không, cái mục đích của những trường Sơ-đẳng đệ nhất cấp rất giản dị mà lại rất sâu xa, cái mục-đích là cốt vụ cho tất cả bao nhiêu trẻ trong nước đọc được, viết được, tính được, không đến nỗi trông vào chữ mà cũng như mù lòa thì thôi. Nên đứa trẻ đi học một vài năm, thông thạo quốc-ngữ, rồi trở về đi cày, đi buôn giúp cha mẹ, ấy cái mục-đích đã tới nơi, không phải là vu-vơ hú họa.... Còn cái nghèo. Vẫn biết dân ta nghèo thật, nghèo có khi kiếm miếng nuôi thân còn chưa đủ, nữa là dư tiền đâu mà nuôi trẻ cho xứng đáng. Nhưng ta thiết nghĩ, trừ ra một số ít những nhà mồ cua bắt ốc, gồng thuê gánh mướn, thực gọi là khốn cùng ra, thì còn bao nhiêu cha mẹ chịu khó một chút may cũng có cách mà cho con đi học được. Học ở nhà quê bây giờ chưa tốn kém mấy. Tiền thầy không phải già, sách vở mua chửa có gì, còn cặp giấy, ngòi bút, cái bút chì, sấm sửa có là bao !

Vậy, rút lại chưa có cớ gì đáng làm cho con-trẻ nhà ta phần nhiều dành chịu là vô học. Vậy ta dám khuyên nhủ ai nấy có con đã nuôi cho nó ăn cơn phải cắp cho nó học : nó có ăn nó mới sống làm người, nhưng nó có học nó mới đủ làm con người có phẩm-giá. Đạo làm cha mẹ chớ nên khinh thường. Đã nuôi con tất phải dạy con, dạy con không được, phải đem nó ra trường học cho người ta dạy giúp để mở mắt nó ra, để luyện tâm tính nó cho hợp cách. Người ngoại quốc thường vẫn khen dân Nam ta là một dân « hiếu học », nghĩa là học cái chữ Hán xưa kia, thì bây giờ đổi với sự học chữ Nam và chữ Pháp há ta lại đứng dưng vô-tình như không biết đấy là đâu ru ! Không, ta không chịu nhận cái lỗi ấy Ta không đợi đến Chính-phủ phải ra lệnh cưỡng-bách cái giáo-dục quốc-dân ta cũng nên biết mau mau cho trẻ nhà ta nó đi học. Nó học ở chỗn quê mùa, nó chẳng theo được đạo ông Thánh, ông Hiền, nó chẳng nói được đến Trung-đẳng, hay Cao-đẳng, thôi thì nó cứ học đọc, học viết cho thông Quốc-ngữ, nó cứ am hiểu được chút luân-lý, vệ-sinh, địa-dư, lịch-sử,... ấy đã là may cho nó, hân hạnh cho cha mẹ nó, và có cơ mong cho cả nước được chóng khá lắm rồi. Ư, bao giờ đứa trẻ đi chăn trâu, cắt cỏ ngoài đồng, đi bán nước, mua rau ngoài chợ mà cũng gọi là người biết chữ, thì bây giờ nước Nam đã là bước được một bước dài trên con đường tiến bộ rồi. . . .

Thế thì còn định hoãn lại đến bao giờ nữa ? Ngày khai trường sắp đến ! Nào ở mạn đồng-bằng, nào ở miền núi non, nào dân Nam cho chí cả dân Mán, dân Mường, dân Nùng, dân Thổ, đâu đấy ta chẳng nên tập nập cho con trẻ nó tập nập đến nhà trường mà học ngay tự hôm khai trường đến năm 1922—1923 này ru !

Nếu được vậy, ngày khai trường quả là một ngày vui cho mỗi nhà, quả là một ngày vui cho cả nước.

N. Ô. N.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux. ngày 25 Août 1922

Tại hội Vạn-quốc

M Hanotaux sẽ đại diện Đại-pháp tại kỳ hội-đồng của tòa Trị-sự Hội Vạn-quốc ngày 31 Août ở Genève.

Rừng cháy

Rừng thông ở Gironde có hòa-tai, cây cối cháy mất nhiều lắm. Mới đây trong các rừng ở Herault lại xảy ra hỏa-tai nữa.

Một nhà khoa học phải cưa tay

Nhà giáo-sư Bergonie ở Bordeaux đã khởi xướng lên việc dùng điện để chữa bệnh ở Đại-pháp, mới đây phải cưa cánh tay phải.

Việc đình công ở Havre

Ở Havre hiện nay có sáu nghìn người thợ đình-công.

Việc nước Áo

Viên thủ-tướng Seipel đã khởi-hành ở Berlin trở về Vienne.

Theo như dư-luận các nơi công-quán nước Ý thì về cái vấn-đề nước Áo, nước Ý vẫn ưng việc thi-hành cho đúng các tờ hòa-nghị Saint Germain, và Trianon. Nước Ý phản đối việc đem nước Áo sáp nhập nước Đức, hay là một nước khác, vậy nước Ý sẽ giúp cho nước Áo có đủ tài lực mà tự chủ, và nước Ý sẽ xin liệt quốc cũng giúp cho nước Áo.

Sir William Good có đặt giấy cho Đông-minh xin Đông-minh cũng cứu trợ cho nước Áo. Ông có nói : Nếu Liệt-quốc hiện không giúp nhanh chóng, thì là cứu với được nước Áo, chỉ không chi là khó. Cứ như ý ông, thì nước Áo đã sức mà sống được.

Cái vấn-đề Đông-du

Nước Pháp đã phúc lại nước Anh về các vấn đề Đông-du. Cứ như ý chính-phủ nước Pháp, nếu nước Hy-lạp ưng-thuận các điều-khoản giảng-hòa, thì nước Hy-lạp phải rút quân-binh ra khỏi miền Tiểu-á-tế-á.

Việc nước Trung-hoa

Có theo như tin-tức ở Bắc-kinh gởi đến, thì Cố-duy-Quân Ngoại-vụ-bộ thượng-thư có tâm lược cái thương-trình của chánh-phủ Trung-hoa như sau này : 1° Soạn một cái pháp-chế. 2° Duy-nhất nước Trung-hoa ; 3° Tổ-chức lại việc tài-chính.

Cái vấn-đề bồi-thường

Báo *Temps* nói rằng chánh-phủ Đức không chịu đem các mỏ ở bật Rhur, và các rừng của nước Đức làm sản-vật bảo-chứng, nhưng xin giao cho Đồng-minh kiểm duyệt các rừng và các mỏ ấy. Đến ngày thì năm nay, viên ấy-viên nước Hòa ký là M. Bleiburg và M. Mancière sẽ hội-nghị với viên thủ-tướng Wirth rồi đáp lại việc của chánh-phủ Đức xin ấy.

Việc nước Nga

Ở Stockholm có tin nói rằng cái kẻ hành-thích phá đường-hỏa-xa, để làm cho chuyến hỏa-xa Moscon-Pétrograd có M. Trostky đi không chạy được, mà M. Trostky tránh khỏi không việc gì.

Cứ theo như một bản tờ trình, thì đảng quá-kích nước Nga năm nay còn có 300.000 hội-viên, kém năm ngoái mất 200.000 người.

Thị giá quốc-trái. — 3% 60.15 4/. 1918 62.95 — 5% 1920 90 — 6% 1920 96

TIN TRUNG-HOA

Ngày 15 Août

Việc Bắc-kinh

Từ khi Ngô-bội-Phu xướng lên cái kế-hoạch thống nhất, lại đón Lê-nguyên-Hồng làm tâm thờ đại tổng-thống và triệu lập quốc-hội cũ ; các nghị-viên cũ lục-tục đến Kinh ; hôm nay mới mở quốc-hội, tham-nghị-viện và chúng-nghị-viện cùng họp ; tham-nghị viện tới hội được 140 người ; chúng-nghị-viện tới hội được 125 người, tuyên cáo quốc-hội thành lập.

Lê-nguyên-Hồng hạ lệnh ủy Vương-sủng-Huệ đại-lý Nhan-huệ-Khánh tổng-lý Nội-các ; Vương-quý-Kiệt không nhận. Ý Lê thật-định tổ-chức lại Nội-các, cố yên Đường-thiệu-Nghi làm tổng lý, Cố-duy-Quân trưởng Ngoại-vụ-bộ.

Việc Vân-nam

Đường-kế-Nghiêu từ khi phục chỉnh ở Vân-nam, chính-trị cải-lương, cực có tiến-bộ ; hiện đương chuyên ý chỉnh-đốn dân chính, bỏ cái danh hiệu thống-tư-lệnh, đặt ra tỉnh vụ hội-nghị, theo cái chế-độ hợp nghị, đối với việc giáo-dục thì tích cực tiến-hành, mới mở trường Đông-lục đại-học, lại sức các huyện đều trù-hiện cách giáo-dục cưỡng bách, thực hành cái kế-hoạch liên tỉnh tự trị ; nhất diện thì diện vào Bắc-kinh, cũng tán thành Lê-nguyên-Hồng phục vị và mở lại quốc-hội cũ, nhưng cực lực chủ-trương phải cho liên-tỉnh tự-trị, mà cái chế-độ liên-tỉnh tự-trị phải do quốc-hội chế định ; vừa đây có cử Trần-Quân làm đại-biểu vào Kinh thương nghị với Lê-nguyên-Hồng.

Việc nam bắc chiến-tranh

Lý-liệt-Quân là Bắc-phọt quân tổng-tư-lệnh nhân có việc bình-biến ở Quảng-châu, phải điện hỏi quân đội về đánh nhau với quân Trần-quỳnh-Minh, lại vừa nhân tiếp được điện Lê-nguyên-Hồng và Ngô-bội-Phu mời làm phó hội-trưởng hội tài giảm binh-ngạch, nên việc chiến tranh ở Giang-tây cũng tạm đợi thì cơ công làm thế thủ, cắt Lại-thế-Hoàng làm trấn-thủ-sứ phía Đông tỉnh Giang-tây, Bành-trình-Vạn làm trấn-thủ-sứ phía nam. Về bên quân bắc thì Thái-thành-Luân vì chưa có lương giới tiếp tế, cũng không dám tiến đánh để lắm. Hai bên còn tỉnh đợi giải quyết, không tổn thương gì lắm.

Việc Quảng-đông

Đạo thứ nhất quân bắc-phọt là đạo quân Hồ-vấn-Sinh làm tuyên đánh nhau luôn với quân Trần-quỳnh-Minh ở Tứ-hội, Tâm-thủy và Liên-đương các chỗ, tiệt thu được quân lương khí-giới vô số.

Ngày 19 Août

Việc Bắc-kinh

Quốc hội khai-hội bàn chế định hiến-pháp và thương-nghị việc nội-các và nhiệm-kỳ Lê-nguyên-Hồng. Lê cũng không tự an, có gửi một tờ trình từ chức đến quốc hội.

Vương-sủng-Huệ vì Lê-nguyên-Hồng khuyên dụ mãi, nhận làm đại-lý việc nội-các.

Việc Quảng-đông

Tôn-Văn điện cho Lý-liệt-Quân về Quảng-châu tỉnh lực tiễu-duyệt quân Trần-quỳnh-Minh và giao quân-sự toàn quyền tạm cho Hứa-sùng-Trí nhiệp biện đến khi Ly về tới nơi, từ biệt các tướng sĩ, đi cùng với mấy người thư-ký coi chiếc quân-hạm sang Hương-cảng, rồi có lính-sự Anh phái một chiếc quân-hạm tiễn tới Thượng-hải.

Sự tiến-bộ trong nghề vô-tuyến điện-thoại

Nghề vô-tuyến điện-thoại ở Đoàn-kỳ ngày nay rất là tiến bộ. Trong khoảng sáu tháng nay, người Hoa-kỳ chế ra hai ba nước vạn cái máy nghe vô-tuyến điện-thoại và dựng lên rất nhiều điểm phát-hành điện-thoại để đặt những cuộc âm nhạc, những cuộc diễn thuyết và thu-tin-tức mà phát hành đi khắp mọi nơi. si có máy nhận điện-thoại cứ chiếu vào hướng điểm phát-hành đem được nghe tiếng âm nhạc, lời diễn-thuyết, cùng là các tin tức.

Sự dùng vô tuyến điện-thoại như thế một năm về trước chưa có, mà đến nay thịnh hành một cách lạ-lùng, đến nỗi Chánh phủ Hoa-kỳ phải đặt điều lệ để giữ cho các nhà dùng vô-tuyến điện-thoại làmcuộc iêu khiển chớ làm dụng làm ngăn trở việc quan và việc buôn bán.

Mới đây, ở thành New-York người ta lại dựng một cái điểm phát-hành điện-thoại rất công phu, rất tốn tiền lên trên nóc một cái nhà rất cao để cho các tư-gia thuê mà gởi tin tức đi rất nhanh và rất rộng.

Từ ngày vô-tuyến-điện-thoại thịnh hành, thì kỹ nghệ Hoa kỳ lại thêm phát-đạt. Trong các xưởng chế khí dụng điện-thoại, có nhà máy Westinghouse công việc rất tiến bộ. Nhà máy ấy có chế được nhiều thứ máy nhận điện-thoại rất thần diệu, thứ rẻ nhất giá độ 50 đồng, và thứ đắt nhất độ 200 đồng trở lên. Các nhà chế máy nhận điện-thoại, lại có lập riêng các điểm phát hành để thí nghiệm các máy chế ra và trong các điểm ấy có dùng đủ các thứ người làm việc, nào người đánh đờn, nào người diễn thuyết, nào người ca-ỷ, nào người thông tin, hạng nào cũng có đủ. Xem như chương-trình một buổi của điểm điện-thoại ở Newark gần New-York đăng sau đây, thì biểu rằng cái tiêu-khiển và cái ích-lợi người Hoa-kỳ khéo điền-hòa lắm.

Chương-trình : 11 giờ. — Đờn nhạc; Tin mưa gió. — 12 : Tin-tức linh tinh, tin tức về việc canh-nông. — 13 và 14 giờ : đờn nhạc và tin tức. — 14 giờ 30 : Tin tàu tới tàu đi, tin về ngân thị. — 15, 17, 18 giờ : Tin sau cùng về ngân-thị, đờn nhạc. — 19 giờ : Kể chuyện cho con trẻ. — 20, 21, 22 giờ : diễn-thuyết, ca-ỷ.

Trong khi tại điểm phát hành đặt cuộc diễn-thuyết, cuộc ca-ỷ như thế thì hàng ngàn người ở xa có thể nghe được. Thực là tiện lợi cho các chủ xưởng thợ, chủ đồn-điền ở xa không mấy khi lên tỉnh, nhất là cho những người ốm đau ở nhà-thương, nằm một nơi mà cũng được cùng vui với thiên-hạ. Các máy nhận điện-thoại ấy không phải chỉ dùng được cho một người một mà thôi đâu, nếu đem mắc cái loa vào một cái máy, thì tiếng lại thành lo cả một phòng nghe được, vì vậy mới đây người Hoa-kỳ lại mở một cuộc lạc-quyên để lấy tiền mua máy nhận điện-thoại cho những người ốm nằm ở nhà-thương dùng.

L.

Nói về giá-trị của mỹ-thuật

Này người mình đã biết chú-trọng về mỹ-dục nên đã rõ mỹ thuật có thể rèn đúc được tinh tình người ; và cũng biết mỹ-thuật của mình từ xưa kém cỏi, nên không sánh kịp với mỹ-thuật của người các nước văn-minh. Nhưng mỹ-dục bồi đắp nên tinh thần người thì làm sao mà rèn đúc được tinh-tình ? Đối với tâm-thần người thì làm sao mà bày ra làm sao ? Hẳ chỉ ở vào sự sướng lòng vui mắt, thỏa tình thích tình mà thôi ư ? Hay là có phần hơn thế nữa chăng ? Những điều đó là những cái yếu tố cần phải nghiên-cứu, có liên-giải được phân-minh, thì ngõ-hầu mới bàn được cái-lương mỹ thuật của mình mà hòng theo kịp người vậy.

Ta muốn nghiên-cứu một học thuật gì, thì trước hết ta phải đi tìm cho ra cái nguyên-nhân đã, vậy thì nguyên-nhân mỹ-thuật bởi tự đời nào ? — Xin đáp rằng : Mỹ-thuật cùng với dân sinh mà đều có, nhờ có cái mỹ-cảm sẵn có và cái sức mỹ-thuật xung-động của loài người mà phát-sinh, mà lại nhờ có cái tài mô-phỏng và cái tài du-hí mà thành ra vậy. Ở về đời thượng-cổ loài người còn ở lỗ ăn lông, mặc da uống huyết, thì cố-nhiên không biết mỹ-thuật là cái gì. Nhưng ở trong lúc ấm no và sau khi sẵn bữa rồi nhàn, thấy những khi-cụ thô-liệt, thì lẽ sinh ra một cái cảm-tưởng không yên, rồi tự nghĩ ra cách làm sao cho được có cái khi-cụ khéo léo đẹp đẽ mà dùng, dương cái lúc tinh cảm lòng nghĩ ấy, ắt lại sinh ra cái cảm-tưởng không vui, mà muốn phát ra thì-ca để vịnh thán ; cái cảm-tưởng không vui ấy tức là cái mỹ-cảm muốn phát-tiết ra mà chưa phát-tiết được, tức gọi là cái sức mỹ-thuật xung động. Có được cái sức xung-động ấy, lại thêm ra được có cái tài mô-phỏng và du-hí, nhờ có ngoại-vật mà sinh ra các việc chế tạo, làm thành ra được các mỹ-thuật-phẩm. Cho nên cái mỹ-thuật xung động không những người văn-minh ngày nay có, mà ngay ở người giã man đời thượng cổ cũng đã có rồi ; đến như tài mô-phỏng và tài du-hí, thì dẫu loài vượn cũng có, nữa chi là loài người. Nay thử đem những bọng cổ-vật mà các nhà khảo-cổ tìm thấy ở trong đất khai đào được lên, thì biết được sự như-thực của thượng cổ, đã biết chuộng về sự trang sức rồi ; cho nên những khí-cụ sẵn bền, không những chỉ cốt ở sự thiết-dụng mà thôi, lại còn ngày ngỉ thêm ra cách khắc chạm mấi rũa ; nhà cửa ở không những chỉ cốt để cho chỗ nằm mưa, lại còn ngày ngỉ thêm ra cách đục chạm về sơn ; bởi đó mà biến chất làm văn, các việc mỗi ngày thêm hoa mỹ, nào lớp ra cung đền, xây lăn đình tháp, các chế-độ như mũ-áo, cỏ-quại, lễ nhạc, các văn vật như mâm bàn ấm chén bát đĩa, mỗi cái mỗi xinh, lại mỗi thêm phần rực rỡ. Nay ai đi du-lịch các nơi danh-đô đại ấp, như Londres, Paris, vượt Đại-tây-dương mà qua New York, thấy những đường sá tu chỉnh, sung-thất huy-hoàng và tất cả những phẩn vật-chất văn-minh khác đều đủ làm hoa mắt vang lại

Bộ Văn Hóa Thông Tin và Thể Thao cấp phép số 1363/GP-BVHTTT ngày 30/10/2007 cho Nhà Xuất Bản Tổng Hợp TP. Hồ Chí Minh.
Tòa soạn: 62 Nguyễn Thị Minh Khai, Quận 1, TP. Hồ Chí Minh.
Điện thoại: 38225340 - 38296764 - 38247225 - Fax: 84.8.38222726
Email: tonghop@nxbhcm.com.vn
Website: http://www.nxbhcm.com.vn

cho, khiến cho mới thấy mà đã phải thán phục là một nước văn-minh, xét ra thì có cái gì là không phải nhờ có cái mỹ-cảm và cái sức xung động của mỹ-thuật ấy nó xui nên đó dư ? Vì cái mỹ cảm sẵn có của người ta, đã đủ phát-sinh được cái sức mỹ-thuật xung động, để làm ra các mỹ-thuật-phẩm, mà các mỹ thuật-phẩm còn lưu ở thế-gian ngày nào, lại làm phát khởi được cái mỹ-cảm cao-thượng của người khác lại khiến cho bao nhiêu cái sức mỹ-thuật xung động khác, càng phát sinh lại càng tinh tế, càng phức-tạp, triển chuyển cùng sinh, càng diễn càng tiến, mà làm ra cái văn-minh thế-giới xán lạn như ngày nay. Nếu bảo loài người cứ gặp sao hay vậy mà không có lòng yêu chuộng sự đẹp, thì có lẽ từ đời nào nhiều lắm nay cũng là một cái vùng tối tăm mù mịt thôi, còn bởi đâu mà có được như ngày nay nữa

Mỹ-thuật đã làm nên được vật chất văn-minh, cho nên cũng với công-thương rất là có quan-hệ, dẫu mỹ-thuật có cái tính chất độc lập, không cần phải lấy thực dụng làm quí, nhưng đã gọi là mỹ-thuật là nói về cái rốt tinh rốt khéo trong đường kỹ-nghệ người trong nước đã chế ra được các mỹ-thuật-phẩm tinh vi nhã-nhặn, thì lẫn có cái xảo-từ đặc-biệt, cho nên các cái công nghệ nhật dụng tự-bởi được những cái lệ bổ lận. Phương chi các việc chế-tạo kiến trúc, lắt là phải trước có những cái kiểu mẫu khuôn phép, thì mỹ-thuật lại làm một cái nền cho nết thấy các công-nghệ ở đời. Cho nên gần đây các nước mỹ-thuật mà thịnh, thì công-thương cũng thịnh ; các nước Âu, Mỹ, thịnh xưởng về đường mỹ-dục thì mỹ-thuật cũng ngày một tinh tiến thêm ra, mà tư-tưởng của quốc-dân mong mỏi về sự chế-tác hoàn mỹ, cũng nhân chịu cái cơ cảm-phát mà mỗi ngày một cao-công-nghệ chế-tạo, cũng nhờ ấy mà mỗi ngày mỗi khéo. Công-nghệ chế tạo đã nhờ có sức tác dụng của mỹ-thuật, thì đã khích phát được cái lòng yêu chuộng của kẻ tiêu dùng, mà phạm-vi được thêm rộng rất ra vậy.

Nhưng những điều nói trên đó, chẳng qua là theo cái yếu điểm quan-hệ của mỹ-thuật đối với vật chất văn-minh mà nói đó thôi. Mỹ-thuật mà lấ làm nên được vật-chất văn-minh, thì cái công-dụng của các mỹ-thuật rất gần mà rất rõ. Ta lại chẳng thường nói mỹ-thuật lại hay rèn đúc được tinh-tinh đó dư ? Mỹ-thuật đã hay rèn đúc được tinh-tinh, thì cùng với văn-minh tinh-thần cũng có cái quan hệ mật-thiết. Nhưng mỹ thuật làm sao rèn đúc được tinh tình mà phát sinh được văn-minh tinh thần ? Muốn đáp cái vấn-đề đó, ắt cần phải trước nói rõ cái trạng thái tác dụng của mỹ-cảm ở tâm thần người ta ra thế nào, và cái cớ tại làm sao mà sinh ra được cái trạng thái ấy, rồi sau mới nên. Nhưng cái trạng thái ấy rất bao la rộng rãi, coi có thể lấy ý mà hội biết, chứ khó có thể lấy ngôn ngữ mà hình dung, nên nói ra không khỏi có điều viển vông, mà không nói lại hóa ra lòng bỉ hiểm, mà không bao giờ giải thích được cái vấn-đề mỹ-thuật rèn đúc được tinh-tinh. Vậy xin chực qua ba cái trạng thái sau này, gọi là giúp các nhà nghiên-cứu một phần tư lịch nhỏ mọn vậy.

(Còn nữa) X.

HÀI ĐÀM

Cuộc diễn-thuyết

Mỡ một cuộc diễn-thuyết nói về sách Luận-ngữ. Người diễn nói đến chương *« Ngỏ vi kiến hiền đức như hiền sắc »* nghĩa là ta chưa thấy kẻ nào có lòng hiếu-đức như hiếu sắc. Cử tọa hình như mỏi ngủ gật cả.

Người diễn mới đập bàn mà nói to lên rằng : « Trời ôi ! thấy giờ các cô mới đến nghe thì cảm quá, sẵy giờ si nay đến ngẳng đầu thông. Người diễn nói : thế mới biết lời thánh-nhân nói không sai.

H.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 26 Août này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 1 f. 38.

Tin tàu — Tàu *Désirade* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 18 Août.

Như-mai công-chúa đỗ Tú-tài Đại-pháp. — Bản quán được tin rằng Như-mai công-chúa là trưởng-nữ đức Hàm-nghi vừa thi đậu bằng tú-tài (Lettres và khoa học), năm nay công chúa mới có 17 tuổi.

Các phòng Thương-mại Đông-pháp. — Các hội-viên phòng Thương-mại Hanoi, Haiphong và Saigon đang ở kỳ Janvier 1922 vừa rồi phải bầu lại một phần, và chỉ-dụ ngày 28 Décembre 1921 đã gia hạn thêm cho 5 tháng thì nay lại có chỉ-dụ quan Giám quốc gia thêm một hạn nữa là ba tháng.

Địa-giới Trung Nam-kỳ. — Quan Toàn-quyền vừa ký nghị-định đặt một hội-đồng có quan Đại-lý Dalat làm chủ tọa và mấy quan cai trị, quan kỹ-sư, một quan làm đại biểu Nam-triều vân vân, để khảo-nghiệm và định lấy địa-giới Trung Nam-kỳ, từ mặt bể đến sông Đồng-nai, chỗ ngã ba sông ấy đến sông Doroney.

Du học tại Pháp. — Cậu Nguyễn-Hải là lãnh-tụ làng ông Nguyễn văn-Vinh bản quán chủ nhiệm đi du học tại Paris đã xuống tàu *Amboise* ở Haiphong chạy Marseille chiều hôm nay tức 4 giờ. Ông Vinh đi phái-bộ hiện còn ở tại Paris và định cao cậu học tại học đường Louis-Le-Grand.

Bản quán cũng chúc vượt biển bình an và đạt tới cái mục-đích của cậu.

Hội-đồng thành-phố. — Hội đồng thành-phố đã nộp tối hôm qua, nói 9 giờ, cơ quan Độc lý Moarroux làm chủ tọa. Các ông hội-viên Tây Nam đến đông đủ, chỉ thiếu MM. Danet, Roiquin, Phạm-duy-Tốn, Hoàng-kim-Bảng sang Pháp vắng, và M. Robert bị đau không đến dự hội.

Thoạt tiên thì Hội-đồng cử ông hội-viên bác sĩ Picquemeal làm chức thư-ký. Hội-đồng cử ông hội-viên Lagisquet soạn lại các nghị định về việc làm nhà cửa ở thành-phố

Xét việc xin đất tại Nghĩa-địa Tây Hanoi để mai táng xác quan nguyên Đốc lý Tournois ở Haiphong, thì Hội-đồng không thuận và định rằng cứ xin mai táng tại nghĩa-địa thì phải trả 100 đồng.

Việc người lính cảnh-sát Trương-v Dục xin tiền trợ cứu thì Hội-đồng cho năm mươi đồng.

Quan Đốc-lý có đưa cho Hội-đồng xem bức thư của Hội-trưởng hội Ái-hữu những người Pháp làm ở các sở Công-Thương cám ơn vì đã được Hội đồng cấp cho 100p

Việc cử ông luật-sư Mourlan làm thầy kiện cho thành-phố thì Hội-đồng đều ưng thuận cả Lương ông luật-sư ấy định mỗi năm là 2400 đồng.

Việc cấp tiền tuất quả cho Ng-thị-Tư là vợ góa người tùy-phái Ng-v-Mai thì Hội-đồng ưng thuận cả

Việc M. Bạch-v-Lan xin gia thêm bạn bản đá vụn thì Hội-đồng không thuận, định rằng sẽ cho đấu giá lại.

Nhà in IDEO xin gia hạn thêm về việc in vé thuế chợ thì Hội-đồng không thuận.

Việc Mme Biocciotti xin cho con nuôi là René Betlenfild một số tiền trợ cấp thì Hội-đồng cho 100 đồng.

Phòng Thương-mại Hanoi có đưa trình Hội-đồng thành-phố một cái đơn của phòng ấy thỉnh cầu về việc quan Thượng-thư Thuộc-địa bàn nên khai khẩn thuộc-địa thì Hội-đồng ưng thuận cả.

Việc nhà in I. D. E. O. xin gia thêm hạn bản những đồ giấy bút và những đồ dùng ở bản giấy thì Hội-đồng không thuận.

Đơn thỉnh-cầu của quan nguyên Toàn-quyền Paul Doumer xin lấy tên M.Lucien de Reinach đặt cho một phố Hanoi thì hội-đồng ưng thuận cả.

Việc hai ông hội-viên thành-phố là MM. Hoàng-quang-Hưng và Lê-thuận-Khoát xin Hội-đồng bắt các nhà cho thuê phòng trọ phải theo đúng lệ hà biên tên những người đến thuê buồng để ngăn ngừa bớt sự trai gái đi. Thật thế, ai cũng nghiệm rằng có gái để hư phần nhiều là tại ở Hà-thành mỗi ngày các phòng cho thuê mỗi mở ra nhiều lắm, không có nghề nào thịnh hành cho bằng nghề cho thuê sâm cầm.

Hai ông hội-viên có làm một tờ trình quan Đốc-lý xin chiếu theo điều-luật 227 trong luật mà bắt các hàng cơm, hàng trọ, cùng những người cho thuê buồng phải biên cẩn-cước những người vào thuê, vân vân. Sau nữa hai ông mong rằng các thầy đội coi gái nên coi sóc kỹ những hơn, để sau gái sa sự xảo là hay giờ ; như vậy mới khỏi bại hoại được phong-hoa.

Quan Đốc-lý có gửi một bản sao tờ ấy cho sở Mật-thám xét, cứ như lời sở Mật-thám phúc đáp thì những người coi về việc giữ gìn khoản ấy vẫn làm hết bổn-phận, bởi vậy trong năm vừa qua đã bắt được một trăm ả giang-hồ có bệnh đem vào nhà thương chữa thì khỏi cả.

Hội-đồng đều biên đồng tình với lời thỉnh cầu của hai ông hội-viên Hoàng-quang-Hưng và Lê-thuận-Khoát.

Quan Đốc-lý lại nói rằng việc đó nếu các nhà chịu giữ gìn lấy con cái thì làm gì cái lệ ấy chẳng tiệt được.

Lời thỉnh cầu của hai ông hội-viên rất đáng khen, sau này bản báo sẽ bàn lại về cái vấn-đề bại-hoại phong hóa ấy.

Việc làm sở điền-lệ về những vật-liệu bán cho thành-phố trong năm 1923 giao cho ban tiểu Hội-đồng đấu giá.

Việc nhà máy nước xin Hội-đồng trả cho số tiền 25 vạn là số bị thiệt vì giá tiền tây lên xuống từ năm 1912 đến năm 1920 thì Hội-đồng giao ban Tài-chính xét.

Việc xin lĩnh trung bổ Trúc-bạch, người lãnh trung cũ xin trung thêm 5 năm nữa, mỗi năm nộp 1700 p. cũng giao cho ban đấu giá xét

Việc mua thêm một cái máy *turbine* thắp đèn cho thành phố hết 1 triệu francs cùng tiền các máy phụ và tiền xếp đặt tổng cộng là 4 triệu francs thì Hội-đồng giao cho ban Điện khí xét.

Hội-đồng lại bàn những việc sau này là việc chưa ghi vào chương-trình trước là :

Hội Khai-trí xin thành-phố giảm bớt cho khoản tiền máy đèn và máy nước thì Hội-đồng định rằng năm nay giảm cho tiền máy đèn, còn tiền máy nước không có mấy thì thôi, song đến năm sau thành-phố sẽ cấp cho một số tiền trợ-cấp.

Việc kỷ-niệm những người thành-phố bị tử trận trong cuộc Đại-chiến vừa rồi thì Hội-đồng định gửi tờ sang Pháp mua một tấm đá lớn để khắc tên những người ở thành-phố đã tử-trận.

Quan bính có xin một khu đất ở bãi ngoài sông mở một trường tập thể-thao. Hội-đồng định rằng thành-phố sẽ bỏ tiền làm mà coi là trường tập của thành phố, nhưng quan bính sẽ được lợi-dụng.

Việc M. Dauretle xin các khoản tiền đền vì nhà ông ở phố Mới bị ảnh-thấy luôn trong mười năm về trước thì Hội-đồng bác không đồng ý.

Sau hết, Hội-đồng bàn đến việc sửa đổi lại ngạch thuế thổ-trạch ở thành-phố, là sẽ chia ra từng hộ từng phố một. Việc ấy còn lâu mới xong được, vậy giao cho một hội-đồng riêng xét, nhưng đợi đến khi sửa đổi lại thì Hội-đồng định cứ tính theo như giá cũ.

Mãi đến 1 giờ đêm Hội-đồng mới giải-tán.

Ngài nào có giấy Quốc trái vô-danh, bắt cứ năm nào, xin chiếu-cố lại hiệu FONDERIE TONKINOISE của HOÀNG-XUÂN-LÃN, số 39, Phố Hàng-quạt Rue des Éventails) Hanoi mà hỏi ; TRẢ GIÁ RẤT CAO, mua bán phân minh.

2042

Annam Long hội-tinh. — Trong số báo ngày hôm qua đăng danh sách các ông được mông thưởng độ ngũ hạng Long hội-tinh, người xếp chữ của bản quán có vô ý bỏ quên tên ông Lưu-thế-Điện là trưởng thư-ký phòng các ông Luật-sư Dureteste và Monrian tại Hanoi.

Trong danh sách những ông được cải đặc-ân ấy thì duy có ông Lưu-thế-Điện là không tòng sự ở một công sở mà thôi. Nguyên ông Điện làm thư ký tại phòng Luật-sư ấy đã lâu năm, lại rất thông thạo về khoa pháp-luật và rất mẫn cán, cho nên mới được mông thưởng như vậy.

Thế mới rõ rằng, người có đặc sắc, dù có làm việc với Nhà-nước hay không, miễn là có tài năng mẫn cán là được thưởng công cả.

Báo *Avenir du Tonkin* đăng tin ấy, trong số ngày hôm qua có nói rằng :

« M. Điện tòng sự tại phòng giấy hai ông Luật-sư Dureteste và Mourlan đã lâu năm ; ông là người giúp việc rất trung tín của hai ông luật sư lại rất thông thạo về pháp-lý, nay được thưởng về cái công lao của ông thì thực là công bằng lắm vậy. »

Bản quán có lời trân thành mừng ông Điện được cái đặc ân ấy thật là đích đáng.

Song-phượng in xong rồi. — Bộ tiểu-thuyết « *Song-phượng kỳ duyên* » in xong rồi. Các ngài ở các tỉnh xa gởi mandat về mua từ trước thì nay đã theo thứ-tự mà gởi sách đi. Bắt đầu từ thứ hai này, sẽ có sách bán lẻ và bán buôn cho các cửa hàng sách. Lần này xin đổi lại nhiều, có thêm nh ều các bức tranh về cảnh hai nhà danh-họa tại Hanoi là M. Tạ-đình-Ninh và M. Trần-Phèsh. Lại có mấy lời bình-phẩm của Ngô-thị-Quyên nữ-sĩ Ngải nào muốn mua, xin cứ gởi thư và mandat cho ông Nguyễn-đỗ-Mục, Trung-Bắc Tân-Văn, Hanoi.

Phần thưởng Riquier tại trường Trung-học tây. — Chánh-phủ đã nhận của M. Riquier là thanh-tra sở Bưu - điện ngạch bên Pháp cho trường Trung-học Tây ở Hanoi một số tiền là 1000 francs để đặt ra một giải thưởng hằng năm kỷ-niệm lệnh-lang là cựu học-sinh trường ấy vị quốc mà tử trận. Số tiền ấy Ngân-khố sẽ mua lấy cho phủ Toàn-quyền một phiếu quốc-trái được lợi tức vĩnh viễn, mà cái lợi tức ấy sẽ dùng riêng để mua phần thưởng hằng năm cho học-sinh trường Trung-học Hanoi.

Giới thiệu sách mới. — Bộ tiểu-thuyết « Bá-tước Mông-tích-tô » (Le comte de Monte-Cristo) của Alexandre Dumas tiên-sinh là một nhà văn-sĩ trứ danh bên Pháp soạn là một bộ tiểu-thuyết rất hay, mấy nhà chớp ảnh lớn trong hoàn-cầu đã lấy thành phim ; người Pháp cho là một bộ tiểu-thuyết xem đi xem lại cũng không biết chán ; trong chuyện tả đủ cả nhân, nghĩa, lễ, trí, tín, hiếu, tình, lại thích-hợp với phong-tục bên Á-đông ta lắm.

Người nước nào cũng vậy, mà nhất là người mình, rất ưa xem tiểu-thuyết. Quốc-văn mình còn đương vào cái thời-kỳ gây dựng, đã đến cái thể văn tiểu-thuyết cũng còn cần phải ở bên văn Hán hoặc bên văn Pháp mà thoát-thai ra ; chớ được một bộ tiểu-thuyết như bộ tiểu-thuyết này mà dịch ra quốc-văn cho những người mình ưa xem tiểu-thuyết có được bộ tiểu-thuyết hay mà xem, thật là có ích.

Ông Ưu-công-Nghị là trợ-bút ở nhà báo Nam-phong đã có công dịch bộ tiểu-thuyết này, mới in ra một quyển thứ I, được 32 trang ; văn dịch cũng êm ái thanh-thoát. Bản-quán xin vui lòng giới-thiệu cùng các bạn độc-giả một quyển sách mới này.

Muốn dự cuộc Hội-chợ Hanoi. Thì nên đến phòng Thương-mại Hanoi mà hỏi cách-thức

Hội Khai-trí-tiến-đức. — Các hội-viên hội Khai-trí-tiến-đức ở các tỉnh, có nhiều ông vẫn chưa rõ là nhà công-quán của hội nay đã có phòng ăn nống, tiệc tùng từ ngày khánh thành nhà công quán đến giờ, bởi vậy tòa trị-sự nhiều khi có nhóm được giấy hỏi rằng ở các tỉnh muốn về ăn, nống tại hội có được không.

Vậy tưởng nên nhắc các ngài ở xa biết rằng nhà công-quán nay đã có phòng ăn cơm tây, cơm ta sẵn sàng, ngày nào các hội viên cũng đến ăn nống đông lắm. Hội-viên ông nào muốn ăn cơm thì chỉ việc báo trước cho người coi việc cơm nước trước 6 giờ đồng hồ là đủ. Phải báo trước vì rằng hội chỉ làm đủ số cho hội viên đặt trước mà thôi, chứ không có nhận những khách không có chân hội.

Việc xin học tại trường Bảo-hộ. — Quan Đốc-học trường Bảo-hộ báo cáo rằng đến ngày 14 Septembre, hồi 7 giờ 30, sẽ thi tuyển học-trò vào các lớp trường Sơ-học (Petit Collège).

Tính đến ngày 1er Janvier 1923 học-trò không được quá những tuổi sau này :

Lớp Dự-bị (Préparatoire). . 10 tuổi
— Sơ-đẳng (Elémentaire) 11 —
— Trung-đẳng (Moyen). . 12 —
— Cao-đẳng (Supérieur). . 13 —

Những học trò nào học khá thì quá một tuổi cũng có thể được.

Vào lớp Dự-bị tuổi ít nhất là lên 8, đem xin vào học phải giấy thường, phải hỏi rõ xin ăn ở tại trường, ăn một buổi hay là ở ngoài đến học thôi.

Phải đính các giấy sau này :

1° Giấy khai sinh.

2° Giấy thầy thuốc nhận thực rằng đứa trẻ con vừa mới trồng đậu và không mắc phải bệnh gì lây được.

3° Một tờ giấy của người cha hay người thay quyền cha cam đoan chịu tiền cơm và tiền học (làm bằng giấy tin chỉ).

4° Nếu gia quyến không ở Hanoi thì chọn lấy một người ở Hanoi để giao thiệp với nhà trường.

5° Quyền sở hoặc cái phiếu cấp ông Đốc nhà trường đưa bé học sau cùng phát cho.

※ Cái giấy sau cùng này phải xét kỹ lưỡng lắm, vì nhà trường cần phải biết rõ sự học của đứa trẻ con về trước thế nào.

(Xem trang thứ ba, cột thứ-hai).

Tin nước lên xuống

Trên sông Hồng-hà

	25 Août hồi 6 giờ	26 Août hồi 6 giờ
Lao-kay . .	80.91	81.51
Yên-bay . .	29.50	30 20
Việtri . . .	12.83	13.51
Hanoi . . .	8.50	8.90
Vạn-yên . .	8.55	8.85
Hòa-bình . .	5.95	6.60
Tuyên-quang.	4.75	5.90
Phủ đoan . .	20.02	21.08
Phú Yên-bình	2.00	3.00

Trên sông Thái-bình

	25 Août hồi 6 giờ	26 Août hồi 6 giờ
Thái-nguyên .	19.85	20.85
Lẻm	3.40	3.30
Phả Lạng-thương	2.80	2.85
Đáp-cầu . .	3.17	3.50
Phả-lại . . .	2.50	2.57

Số 9

Sóng hồ Ba-bể

Soạn-giả : PHẠM-BÁ-CẨN

... Dễ thường ta cũng nâng trời còn cho có khi gặp gỡ lắng tai nghe thấy muỗi kêu như sấm, sở mình thì mọn mọc lầu mầu, ngày ngày quá chừng, muốn gãi toạc da ra cũng không khỏi. Chợt thấy có người đẩy cửa vào, thì ra Hành-Ngọc, chàng cầm cái ranh cơm vào, dưới vài mẩy miếng cá, trên úp một cái bát, và đồi đũa, đưa cho Tự-Minh mà rằng :

Cậu cháo đỡ lắm, ăn cơm đi thôi, cậu chắc chưa khỏ bao giờ như thế này, Tự-Minh bật cười mà rằng :

Chưa biết, còn khổ nữa chẳng nên, ta liệu trước sao được.

— Hôm nay tôi phải tỉnh-sương về Thăng-long, chừng năm ngày mới về được, cậu ở nhà, tôi đã dặn người nhà tử-tế, thôi cậu uống nước đi, tôi đem cơm về.

— Phải, anh cứ ra Bồng dưng cứa ngực đóng sập lại, cả chậu chim lồng, xiết nỗi lòng đong, giang hồ uống một tấm lòng, trời xanh thẹn với cánh hồng cao bay, mong mỏi đêm ngày.

CHƯƠNG THỨ TÁM

Buồng không lạnh ngắt, hồn mộng mơ màng, một ngọn đèn khuya, năm canh gió giật, nỗi lòng u-uất, cũng ai riêng nặng gánh tình.

Trong một gian phòng nhỏ, một cô Nữ-sĩ cũng tây lên mà mà ngồi, ngẫm nghĩ việc mình, dưới bóng đèn trông rõ ra nét mặt u sầu ảm đạm, ngoài lấy tức và Cần-Tô-Hương, nàng nghĩ thầm : không biết vì đâu, mà đến nỗi mẫu phải trơi tình, nhưng phải rồi, ta chỉ nghĩ quẩn, chàng đã bị bắt rồi, khiến cho ta đau lòng xót ruột, hồn họ đoán thế mà thật không sai, xuýt nữa thì ta làm lộ tâm tình riêng, nhưng thôi, thế cũng là cơ trời xui khiến, ta mới gặp chàng một bận, mà lầm mất ta đã đa soi thấu tâm tích của chàng, về sau này mối tình càng ngày càng mặn, khi làm biệt mới cùng nhau gắn bó, thực là một sự bất-đắc-dĩ mà phải tự ta nói ra. Thế nhưng trong vòng tình ái nhỏ điều tà đâm, tấm lòng trong sạch cao-thượng kia, dẫu đối với trời đất quỉ thần, đối với cha mẹ anh em, cũng không có thẹn, dẫu thế, Tạo-vật đã ta rất hậu, bắt ta phải ngay nan rắc rối, là để dành cho ta lấy tiếng thơm nghìn muôn thuở về sau. Nữ-hiệp xưa nay cũng nhiều, ta há kém gì người trước, vậy nay ta liệu cách cứu chàng, trước là tình, sau là nghĩa, vì được yên vui trong cảnh phong hoa tuyết nguyệt, sao bằng éo le mà được tiếng tiết-liệt trung-trinh, cứu ấy có thể tỏ với ngọn đèn xanh rằng lòng ta đã quyết, nhưng phương pháp thế nào ? Nàng đương nghĩ vẩn vơ, bỗng có tiếng gõ cửa, đứa nữ-tỳ nghiêng mình đi vào thưa rằng :

Cô Kim-nguyệt cùng cậu Nhiếp đã sang, mới cô lên nhà khách, nàng liền nhỏ ngọn nến đưa cho đứa nữ-tỳ mà rằng :

Con cầm đi trước. Nói xong liền đi theo lên nhà khách. Kim-nguyệt (là vợ Nhiếp-Khoan), chào hỏi ân-cần, còn Nhiếp-Khoan cũng rất cung kính.

Kim-nguyệt nói :

Chị Tố-hương, em không năng gặp chị, không được mấy khi vui, Tố-hương nói :

Em cũng thế, hôm nay chị quá đói gói ngọc sang đây, em lấy làm vui lắm, nói xong cùng ngồi vào trường-kỷ, một bên hai nàng một bên Chi-dương cùng Nhiếp-Khoan vậy. Chi-dương nói :

Hôm nay có cậu quí bộ sang chơi, tôi đã sửa chén rượu nhạt, mong rằng sẽ chiếu cố cho. Khoan nói :

Tôi cũng nhà tôi sang đây hầu cụ, lại cho ăn uống, phép con em không được từ, nói xong đứng dậy vươn vai ngáp dài, hình như đã sắp mỏm ra để ăn vậy. Một lúc tiệc đã dọn xong, cùng nhau nồng đến nửa chừng. Tố-hương nói :

Rõ buồn cười cho Tự-Minh, người thế mà ra kẻ phạm tội ác, may có cậu bảo, không có thì nhà em phải cái vạ vịt đấy. Nhiếp-Khoan trông mặt Tố-hương cũng đã biết là lời nói bông lông, nhưng cũng phải buông chén ra mà cười, liền đáp :

Vâng, tội ác bẩn tả còn to bằng mấy việc đánh người hôm nọ, tôi đã kể cùng cụ mà, Tố-hương nói :

Vâng, tôi đã được nghe. Nhiếp-Khoan đã chạm cổ hơi men, bụt mồm nói :

Tôi cũng hẳn còn có thù riêng.

— Thế nữa kia ? Nhiếp biết mình nói nhỡ, liền nói chữa :

Tôi còn biết cả tung-tích lai lịch của nó.

— Cậu kể xem sao, cũng là một thú nhẩm êm đọng, Nhiếp-Khoan bèn mỉm cười mà rằng :

Nguyên hắn cao quan Trần-thủ Phú-lương, là Dương-bá-Cân, Bá-Cân lúc còn hàn vi, thường phải làm thuê nuôi mẹ, có sức khỏe, rất chăm học, lược thạo đến tinh thông. Sau thi võ-đỗ cao, được bổ chức ấy. Từ khi được làm quan, thì ra quên hết thói nghèo hèn, làm ra bộ cao quí, Tự-Minh cũng làm bộ làm dạng, bắt chước người cha, hai cha con thường không chịu lnồn cái si, nên đồng-liêu ai cũng ghét, tôi còn nhớ có bốn câu thơ của Bá-Cân cảm-hoài rằng :

« Ân vàng thêm mãi màu hoa gấm,
« Cầu ngọc còn đây đợ sắt son,
« Trời đất nếu thương người chính (trực,
« Chữ trung chữ hiếu vẹn cho tròn.

Xem đó đủ biết là người cảnh-giới, về sau có một ông ngự-sử trong triều, thấy Tự-Minh hay chữ tôi nết, muốn gả con gái cho, sai người tới ý và lại dặn thêm rằng : « Nếu bằng lòng, thì khoa thi Thuế-sinh, thế nào cũng đỉ duyên cho ». Tự-Minh không bằng lòng, nhưng nếu nói số sàng thì trong việc quan chức của cha mình có sự gì trở ngại chăng, bèn đem sự nói với Bá-Cân, Bá-Cân nóng tính, liền gọi đứa đưa tin lên mắng, từ đó quan ngự-sử cùng Bá-Cân có ý ghét nhau, chỉ rình dịp để báo thù cho bõ ghét, nên những học sự sau này đều từ đó gây nên cả. Tố-hương nói :

Cứ tôi nghĩ, thì việc đó không xong là tại quan ngự-sử. Kim-nguyệt nói :

Thế nào ? Nhiếp-Khoan nói :

Bản quyền thuộc Cục Hồ Sơ Lưu Trữ Quốc Gia Hoa Kỳ (67-74) cấp cho Trung Tâm Phục Hồi Dữ Liệu Việt Nam Hải Ngoại.
The Archives of Vietnam

Phần thưởng !

Nhiều ngài viết giấy hỏi bản-hiệu rằng những cao-bạch về việc phần thưởng thì nên cắt ra hay nên để cả tờ báo mà gửi.

Bản-hiệu cũng có đăng quảng-cáo ở các thứ báo khác, vì sợ cắt ra thì lẫn với cao-bạch in ở báo Trung-Bắc vậy xin các ngài gửi cả tờ báo cho.

Photo.
THUỴ-KÝ
18. Rue de la Citadelle, Hanoi

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Này hỡi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải ngộ hơi, phải đau khi quản mà đã chữa thuốc không phải đường, hoặc là đã không chữa chút nào cả, nay hỡi những người phải đau khi quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi ; này hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên nhứa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước khi tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhược tiểu. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nầy không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thì nên các người có hiểu không ? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong sẽ nam, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Bởi người Nam Việt, nào các người không muốn giống Nam-Việt nhờ mình đi, nên các người khuyên muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì cứ để bệnh đi mãi được.

Vậy tôi viết thư cho hiệu Bào-chế MONTÈS số 54 *Paul Bert Hanoi*, mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, tại uống một thìa xáp, nâng một lọ, thì thấy khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon
Giá một chai là . . . . . 2$25

DẦU GAN CÁ THU
Một lít. . . . . 12 f. 00
Bộ từ 1$90 đến 2$00 (tùy theo giá ở các kho Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. . . . . 4 f. 45
Bộ 0$70 đến 0$80
Sáu lọ. . . . . 24 f. 50
Bộ 3$90 đến 4$00

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »
Một lọ . . . . . 11 f. 30
Bộ 1$70 đến 1$80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA
Thuốc (máu-bổ, bổ huyết
Một lọ . . . . . 11 f. 40
Bộ 1$80 đến 1$90

CACHETS ANTIGRIPPES
Trị bệnh sốt rét : như bệnh grippe, bệnh cảm về mùa nầy thường hay hại người hết là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc nầy rất thần hiệu đã cứu vớ số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng hồ cũng một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đừng thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bác-sĩ MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

NHÀ-ĐẺ MỚI

70, Phố Hàng Bông, Hanoi

Nhà Đẻ quan Docteur PAUCOT có 40 buồng, sạch sẽ, thanh nhã, dùng máy, đồ dùng như phòng khách Ô-tên, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phát áo lợt lòng, sữa, chai nước nóng, cũi và cô tá, cô xiêm.

Sự trông nom lại có hai bà Sages-femmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở hẳn trong Nhà-Đẻ hàng Bông để đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tối ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiệu mới về đỡ ở nhà cũng được.

Ai bằng huyết, tiểu sản huyết bạch, hiếm hoi muốn chữa để vào chữa cũng được (nằm riêng). Xin mời lại xem và bỏi cách thức.

Mỗi bà một buồng 10 ngày. **6$00**
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. **10.00**
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. **15.00**
Mỗi bà hai buồng, 10 ngày. **20.00**

Ra vào tự do
2557

PHÒNG-THĂM-BỆNH

CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ **MAURICE LOUBET**
Thường trú đội ngũ đồng Bắc-đẩu bội-tinh.
Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnh viện Tenia, Pas, Robat, Enashiaeun Pert-Salo (Al-cập Hoà

Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai
Phòng thăm bệnh tại **ĐƯỜNG GIA-LONG, 23**
KHÁM BỆNH : Giá 3 đồng một lần
2616

TRỒ-THIÊN-ĐƯỜNG

Phố Hàng Long, số 30
Phòng giấy ở Hàng Phèn, số 20
(Rue du Vieux Marché)
Hoa, cổng.

Bản-hiệu mới xin được phép chuyên-trị và việc hiện hữ có đủ các thứ đồ và các thứ âm nhạc cho thanh. Lại có cả một bọc tường để đi phó quan, trị huyện, Lắc hễ dưa tinh, và mot bọn kèn tây thổi việc hỷ thì rất là vui vẻ, mà thổi về ve hiếu thì rất là buồn rầu. Tính giá rất rẻ. Các ngài ở xa muốn thuê bản-hiệu cũng xin nhận.
2063

Ngài nào có phiếu quốc-trái hoặc phiếu cổ-phần hay trái phiếu của các hội Công-Thương khác muốn bán thì xin mời quí-bộ lại hiệu tôi xin tính giá thiệt cao vì có người cần đến nhờ tôi mua hộ nên được giá hời lắm lắm.

Này kính-bạch,
ĐỨC-LONG Thương-cục
Số 90, Phố Mê-Mây, Hanoi
(Tonkin)
2026

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hano
MÁY NÓI SỐ 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chân-song bằng xi-măng. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

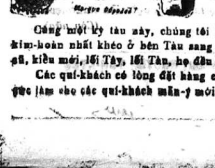
Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Qui-khách có dùng, xin mới chiếu cố.
2045 **MẬU-THỊNH kính cáo.**

華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bồ. Hanoi
京八竹轉門街蒲行內河京京

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng hiệu chúng tôi mới có một bọn hàng rất tốt như : ngọc-thạch, hổ-phách, mặt hue cùng nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quít, v. v. ở Hong-kong sang.



Các qui-khách có lòng chiếu cố, xin mau đi-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đặc biệt, mà đủ mua cho ít nhiều mặc lòng, nhất luật đồi đãi, tính giá thật rẻ.

Cũng một kỳ tàu này, chúng tôi lại mới thỉnh thêm được vài tay thợ kim-loàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ bạc cho chí đồ vàng, kiểu cũ, kiểu mới, lối Tây, lối Tàu, họ đều làm được cả.

Các qui-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì chúng tôi lại xin hết sức làm cho các qui-khách mãn-ý mới nghe.
3033

Bội tinh và Kim khánh — Các ông công sự trong ngạch Thương-chính có lên sau này được những thưởng.

Đệ ngũ hạng Long bội tinh

MM. Ng-v-Định, thư-ký hạng nhất ở Hanoi, Đỗ-v-Tiến, chủ sự hạng nhì ở Hanoi.

Kim-khánh hạng ba

MM. Ng-Trân, thanh-tá thượng hạng hạng ba ở Hanoi, Ng trần-Nghĩa, thư-ký hạng ba ở Hanoi, Ng bá-Lực, thư-ký hạng nhất ở Yên-bái.

Kim-tiền hạng ba

MM. Đỗ-chí-Khánh, thư-ký hạng nhì ở Hanoi, Lê-v-Phụng, thư-ký hạng nhất ở Hanoi, Ng bá-Tuân, thư-ký hạng nhất ở Hanoi, Ng tấn-Yên, thư-ký hàng nhì ở Tourane.

Ngân tượng và Bạch-tân bội tinh

M. Ng-v-Gụ, thư-ký hạng nhì ở Hanoi.

Ai có giấy quốc-trái với đã danh bắt cứ năm nào xin chiếu-cố đem lại Ngô-văn-Tiêu ở Bắc ninh, phố Tiêu-sơn, số 163 mà bán, sẽ chiều thời giá xin chăm chước.
2641

Ngạch tương-đương — M. Phan đình-Niệm là cựu học-sinh trường Công nghệ chuyên nghiệp bên Pháp (Ecole d'Arts et Métiers), hiện đang tòng sự tại sở Lục-lộ Hanoi, ân tương công nhật thì nay được bổ làm Cán-sự lục lộ hạng tư (agent voyer indo-chinois) ngạch Công-chính và tùy thuộc quan Thống-sứ bổ dụng.

M. Phan-đình-Niệm là người trước nhất được hưởng cái quyền lợi về sự đặt ra ngạch tương đương với các ngạch Pháp ở bên nầy.

Hội-chợ tỉnh Cao-bằng — Quan Trung-tá đạo binh thứ nhì ở Cao-bằng xin được phép quan Thống-sứ đến ngày 26 Octobre mở một cuộc chợ phiên tại tỉnh Cao-bằng, vì trong khi Trung tá đi kinh lược trong ba ngài xét ra trân bò ở miền ấy càng sản vật nhiều lắm, có thể mở một phiên chợ mà bán được. Trâu được đến 700 con, bò 400 con, ngựa 80 con, phần nhiều là ngựa cái, lợn 500 con, gà vịt với các sản vật khác nhiều lắm, như là sáp ong, mật ong, v. v.

Quan Đốc-tơ Bi-cơ man

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh :

Hễ sinh, chứng bệnh đàn-bà, cùng con-gái, các chứng sài trẻ con. Bệnh đau mắt, bệnh giang mai và bệnh ngoài da càng nhiều các thứ bệnh khác nữa vân..

Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Cửa-long số nhà 33. Hết đàn từ 1 giờ đến 6 giờ chiều. Ông nói số 314.
2047

Mông thưởng phẩm hàm. — M. Nguyễn-văn Phú, quản ở làng Thọ-bái tỉnh Thái bình, hiện tòng sự tại tòa Thương-thuế Hanoi nói rõi được thưởng Danh-dự bội tinh bằng bạc hạng nhất và các thứ giấy của quan bình khen là người cần mẫn và có công lao trong khi tòng chinh bên Đại Pháp. Nay lại được ân thưởng cho một đọc sắc thưởng hàm thất phẩm đội trưởng.

Thuốc phiện cùng những chất vẽ loại thuốc phiện. — Đạo chỉ-dụ ngày 23 Juin cấm xuất cảng, hoặc mua rồi mà đem xuất cảng, cấm tải qua địa hạt các thuộc địa và xứ bảo hộ các thứ thuốc-phiện cùng những chất vẽ loại thuốc phiện thì nay đã tuyên bố tại Đông pháp

Một bọn lừa đảo rất qui-quyệt. — Báo *Avenir du Tonkin* có đăng rằng :

« Tối hôm 24 Août, có ba đứa gọi một người đàn ông nhà quê bán hàng tơ lụa vào trong một cái *nhàm* (phòng cho thuê) bảy biện rất lịch sự, ở phố hàng Bạc nói đối người hàng lụa rằng nhà chúng ở đó. Một đứa giả dạng làm quan lớn, còn hai đứa kia thì làm ra bộ kính cẩn lắm. Ông quan giả mua xong mấy tấm lụa cả thảy là 35 đồng bạc, đến lúc thò vào lưng lấy tiền thì giả làng không sẵn, giảm về nhà lấy mà đem cả lụa về, để hai thằng kia lại với anh hàng lụa ngốc là Vũ-văn-Toại ở đó.

Được một lúc, thằng nửa tìm cớ gì cũng trốn mất, lâu không thấy về, thằng bọm thứ ba cũng giả tảng ra xem làm sao thì đi biệt hẳn.

Bấy giờ anh hàng lụa mới biết là bị chúng lừa, đâm bổ đi tìm thì đã quá rồi, ông quan giả với hai đứa kia biến đi đâu mất. Sáng hôm nay, anh hàng lụa ngốc kia đến trình Cẩm thì sở Cẩm đã cho đi tìm nã ba thằng bợm lừa ấy. »

Y hẳn báo *Avenir* muốn nói là sở-cẩm Vôi, hay hàng nào đó, chứ ở hàng Bạc xưa nay làm gì có *sở*m. Điều đó tưởng nên nói lại cho khỏi oan tiếng cái phố hàng Bạc.

Các khoản học bổng. — Các học-sinh có tên sau này lại được học bổng thêm hạn nữa trong năm 1922 1923 theo học làm lưu-học-sinh tại trường Trung-học bản xứ.

MM. Ng-duy Cự, Ng-v-Giáp, Phạm-huy-Giảng, Lê v-Thăng.

Các cựu học-sinh ấn lương tại trường Bảo-hộ có tên sau này lại được học bổng nữa là :

MM. Ng-thiệu-Chi, Phạm-v Bang, Ng v Trạch, Trần- v-Long. Phạm-trang-Côn, Ng-bá-Lương, Đà-đương-Cân. Hoàng-hữu Huy, Trần-v-Vinh, Trần-v-Khang, Ngô-v-Thuật.

Trường Sư-phạm. — M. Hoàng-hữu-Hoành có bằng Thành-chung được bổ giáo-học tập sự kể từ ngày 1er Septembre 1922 và được phép theo học một năm thứ năm tại trường Sư-phạm nam giáo-sư.

Tiền tuất. — Cấp cho cậu Đoàn ngọc-Huyên là con M. Đoàn-ngọc-Tảo thừa phái hạng tư mất ngày 23 Juin 1922 một số tiền phụ cấp là 3 đồng.

Bà Isis

Bà Isis là một nhà trừ danh trong nghề xem tướng ở bàn tay và nghề đoán số bằng thuật thôi-miên (Crystal Gazing), tại Saigon đi tàu *Angkor* sẽ tới Hanoi ngày hôm thứ tư nầy. Bà sẽ trọ ở Hôtel Métropole và chỉ ở đây ít ngày mà thôi. Ta chớ nên bỏ qua cái dịp đặc-biệt nầy, mà không đến nhờ bà Isis xem cho. Những vấn-đề lý tài, cầm tình, và gia đình về việc gì bà xem cũng được.

Trong khi bà ở Ấn-độ bà đã làm cho các bậc hoàng thân phải ngạc-nhiên về cái tài diệu của bà. Thiên-hạ nhiều người đến nhờ bà xem tâm, ai cũng phục bà đã giúp cho được nhiều điều trong các công việc của mình, cả đến những việc riêng cũng vậy, mà việc gì bà cũng giữ bí-mật cho.

Trừ ngày chủ nhật và ngày lễ không kể, ngoại giả ngày nào đến nhờ bà xem cũng được. Sáng từ 9 đến 12 giờ, chiều từ 13 giờ 30 đến 22 giờ.

Giá tiền như sau nay :

Đoán số bằng thuật thôi-miên. . . 15 p.
Xem tướng ở bàn tay. . . . . 10 p.

Ai muốn đón đến nhà cũng được. Bà có một người thông ngôn tiếng Pháp đi với bà.

Sau nầy có tin tức gì sẽ đăng thêm.

VIỆC BẮC-KỲ

THÁI-BÌNH

Cất đám bà cụ thân-sinh ra ông Trần-đình-Hòe. — Hôm qua 25 Août 1922, đúng 3 giờ chiều, rước linh-cữu Cụ vào làm lễ tại nhà Thờ Thái-bình. Đến 4 giờ thì rước linh-cữu ra ra đất Thánh. Đám đi rất nghiêm-trang và trọng thể, đi đầu có trống cả rầng, rồi đến phường kèn tây, kèn ta, trống con trống cái, các con cháu Cụ rất là đông đúc.

Các quan đi đưa đám đông lắm, xin kể những ngài đã nhờ được là quan chánh Công-sứ Rétati, quan Tuần-phủ quan Thương, quan thầy thuốc Hoàng-h-Phương, quan phủ Nghĩa-hưng, quan phủ Kiến-xương, quan huyện Thư-trì, quan huyện Thụy-anh, các ông nghị viên Bắc-kỳ hạt Thái-bình thì có ông Lương-đức-Quảng, ông Hà-duy-Vân, ông Lương-hữu Tài, ông Trần văn Trứ, ông Ng-trí-Phú, các ông phán ký trong tỉnh, đặt-biệt cần bản quán là ông Lê-nguyên-Úc vân vân.

Đúng 5 giờ rưỡi thì hạ huyệt.

Trong dịp buồn rầu nầy, bản-quán xin có lời phân ưu với ông nghị Hòe và ông Marcel Hòa một lần nữa.

VIỆC KINH-ĐÔ

Ân-tứ tứ bào. — Nhân dịp làm lễ thành hôn của lệnh-ái quan Học-bộ kiêm Bình-bộ thượng-thư Thân-đại-nhân là Nam-trân tiền-thư với M. Trần-v-Chương pháp-lý khoa tiến-sĩ là lệnh lang quan Tổng-đốc Trần-đại-nhân tại Thượng - thẩm viện, chiều hôm thứ hai 21 Août, đức Tôn-sung Hoàng-thái-phi có sắc chỉ quan Khâm mạng đem một bộ áo mệnh phụ thêu ra tại bộ Học để ban cho tiểu-thư. Hôm ấy lễ nghi diễn rất long trọng. Giữa bộ-đường trần thiết hương án và bàn trải khăn vàng cùng đối trầm để làm nơi ngồi chờ tiếp sắc chỉ. Bát-âm nhã nhạc sắp hàng hai bên phía ngoài. Đến 4 giờ chiều thì thấy quan Khâm mạng đệ long đồ cho phụng-nạp đặng áo thêu rồi, ông quan giá với hai đứa kia biến đi đâu mất. Sáng hôm nay, anh hàng lụa ngốc kia đến trình Cẩm thì sở Cẩm đã cho đi tìm nã ba thằng bợm lừa ấy. »

Y hẳn báo *Avenir* muốn nói là sở-cẩm Vôi, hay hàng nào đó, chứ ở hàng Bạc xưa nay làm gì có *sở*m. Điều đó tưởng nên nói lại cho khỏi oan tiếng cái phố hàng Bạc.

Các khoản học bổng. — Các học-sinh có tên sau này lại được học bổng thêm hạn nữa trong năm 1922 1923 theo học làm lưu-học-sinh tại trường Trung-học bản xứ.

MM. Ng-duy Cự, Ng-v-Giáp, Phạm-huy-Giảng, Lê v-Thăng.

Các cựu học-sinh ấn lương tại trường Bảo-hộ có tên sau này lại được học bổng nữa là :

MM. Ng-thiệu-Chi, Phạm-v Bang, Ng v Trạch, Trần- v-Long. Phạm-trang-Côn, Ng-bá-Lương, Đà-đương-Cân. Hoàng-hữu Huy, Trần-v-Vinh, Trần-v-Khang, Ngô-v-Thuật.

Trường Sư-phạm. — M. Hoàng-hữu-Hoành có bằng Thành-chung được bổ giáo-học tập sự kể từ ngày 1er Septembre 1922 và được phép theo học một năm thứ năm tại trường Sư-phạm nam giáo-sư.

Tiền tuất. — Cấp cho cậu Đoàn ngọc-Huyên là con M. Đoàn-ngọc-Tảo thừa phái hạng tư mất ngày 23 Juin 1922 một số tiền phụ cấp là 3 đồng.

Bà Isis

Bà Isis là một nhà trừ danh trong nghề xem tướng ở bàn tay và nghề đoán số bằng thuật thôi-miên (Crystal Gazing), tại Saigon đi tàu *Angkor* sẽ tới Hanoi ngày hôm thứ tư nầy. Bà sẽ trọ ở Hôtel Métropole và chỉ ở đây ít ngày mà thôi. Ta chớ nên bỏ qua cái dịp đặc-biệt nầy, mà không đến nhờ bà Isis xem cho. Những vấn-đề lý tài, cầm tình, và gia đình về việc gì bà xem cũng được.

Trong khi bà ở Ấn-độ bà đã làm cho các bậc hoàng thân phải ngạc-nhiên về cái tài diệu của bà. Thiên-hạ nhiều người đến nhờ bà xem tâm, ai cũng phục bà đã giúp cho được nhiều điều trong các công việc của mình, cả đến những việc riêng cũng vậy, mà việc gì bà cũng giữ bí-mật cho.

Trừ ngày chủ nhật và ngày lễ không kể, ngoại giả ngày nào đến nhờ bà xem cũng được. Sáng từ 9 đến 12 giờ, chiều từ 13 giờ 30 đến 22 giờ.

Giá tiền như sau nay :

Đoán số bằng thuật thôi-miên. . . 15 p.
Xem tướng ở bàn tay. . . . . 10 p.

Ai muốn đón đến nhà cũng được. Bà có một người thông ngôn tiếng Pháp đi với bà.

Sau nầy có tin tức gì sẽ đăng thêm.

VIỆC BẮC-KỲ

THÁI-BÌNH

Cất đám bà cụ thân-sinh ra ông Trần-đình-Hòe. — Hôm qua 25 Août 1922, đúng 3 giờ chiều, rước linh-cữu Cụ vào làm lễ tại nhà Thờ Thái-bình. Đến 4 giờ thì rước linh-cữu ra ra đất Thánh. Đám đi rất nghiêm-trang và trọng thể, đi đầu có trống cả rầng, rồi đến phường kèn tây, kèn ta, trống con trống cái, các con cháu Cụ rất là đông đúc.

Các quan đi đưa đám đông lắm, xin kể những ngài đã nhờ được là quan chánh Công-sứ Rétati, quan Tuần-phủ quan Thương, quan thầy thuốc Hoàng-h-Phương, quan phủ Nghĩa-hưng, quan phủ Kiến-xương, quan huyện Thư-trì, quan huyện Thụy-anh, các ông nghị viên Bắc-kỳ hạt Thái-bình thì có ông Lương-đức-Quảng, ông Hà-duy-Vân, ông Lương-hữu Tài, ông Trần văn Trứ, ông Ng-trí-Phú, các ông phán ký trong tỉnh, đặt-biệt cần bản quán là ông Lê-nguyên-Úc vân vân.

Đúng 5 giờ rưỡi thì hạ huyệt.

Trong dịp buồn rầu nầy, bản-quán xin có lời phân ưu với ông nghị Hòe và ông Marcel Hòa một lần nữa.

VIỆC KINH-ĐÔ

Ân-tứ tứ bào. — Nhân dịp làm lễ thành hôn của lệnh-ái quan Học-bộ kiêm Bình-bộ thượng-thư Thân-đại-nhân là Nam-trân tiền-thư với M. Trần-v-Chương pháp-lý khoa tiến-sĩ là lệnh lang quan Tổng-đốc Trần-đại-nhân tại Thượng - thẩm viện, chiều hôm thứ hai 21 Août, đức Tôn-sung Hoàng-thái-phi có sắc chỉ quan Khâm mạng đem một bộ áo mệnh phụ thêu ra tại bộ Học để ban cho tiểu-thư. Hôm ấy lễ nghi diễn rất long trọng. Giữa bộ-đường trần thiết hương án và bàn trải khăn vàng cùng đối trầm để làm nơi ngồi chờ tiếp sắc chỉ. Bát-âm nhã nhạc sắp hàng hai bên phía ngoài. Đến 4 giờ chiều thì thấy quan Khâm mạng đệ long đồ cho phụng-nạp đặng áo thêu

BUÔN TẠI GỐC, BÁN TẠI NGỌN

Có lời kính đại để Quý-khách biết Công-ty chúng tôi mới thường tại Hà-phòng làm đủ các thứ ghế mây kiểu « Thonet » :



Chaises
Canapés
Fauteuils
Rocking-chairs
Porte-manteaux
Tables et Lits

Quý-khách ở xa cần thứ nào, mua buôn hoặc mua lẻ xin viết thư cho Công-ty chúng tôi sẽ gửi ngay kiểu-mẫu và giá-cả để các Quý-khách biết.

Marque "LION"
NAM-TÂN
66, Boulevard Beansi, 66
HAIPHONG
2062

CÁC CUỘC ĐI XEM

SẤN NHIÊN

Tích hát ĐỐI CHỦ ĐỒNG-TÂM hiện còn đang luyện tập hôm nào diễn được xin sẽ đăng báo.

Tối thứ bảy :
MAU-ĐƠN GIAI-THOẠI
Là một tích giá trị, lâu nay mới diễn lại. Một người đàn bà ác nghiệt như Triệu tòn-Nghĩa ở với chị dâu tàn nhẫn là cùng. Một người con gái hiếu-thảo như Hồng-Lương ở với bác gái tử tế co một. Thảm nhất hồi Hồng-Lương cùng tên Mọi dâu xuong dât nâng đi cầu cơ để nuôi bác.

Tối chủ-nhật :
NHỜN TIỀN BÁO-ƯNG
Tích nay oai trò lắm. Cha-mẹ-Thanh bị Lý-Tăng lừa đảo thiên phương bách kế mà ở hiền gặp lành, Chu mà Thanh sau lại được hiển-vinh, thế mới biết hoang-thiên bất phụ hảo-tâm nhân.

Tối thứ hai :
TỪ MỸ KỲ PHỤNG
Thảm nhất hồi bỏn người con gái bị gièu khoét mất, phải ra chợ hát xâm để kiếm ăn.

Tối thứ ba :
HÁN-PHỤ CỰ-TÂM
Làm-thì trong tích nầy thực là một người nham-hiểm lắm.

CINÉMA PALACE

Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 23 đến thứ ba 29 Août 1922

Ra buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều. thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

CON VOI XỨ PHI-CHÂU
Phim ảnh rất đẹp và rất bổ-ích cho học-thuật

MOLLY
Hài kịch rất hay và rất ý-nhị. Gồi 6 hồi

Hồi I, II và III
Nghỉ
Hồi IV và V
Phim **MOLLY**

Rất hay ! **Rất lạ !**
QUANG-MINH HOÀNG-HẬU
REINE LUMIÈRE
Thiếu sau rồi thứ mười hai
Trận cuối cùng

Từ 1er Avril giờ đi
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cao-bạch cần bản-hiệu đến khi đi mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ ma làm ra không đủ được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài tử rằng đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đóng-hộ bà chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,
Ed. Montès,
54, Rue Paul Bert Hanoi.

DẦU BẠC-HÀ TỐT THƯỢNG HẠNG



Thứ dầu bạc-hà này do người Đại-pháp chế ra, chữa các bệnh nhức đầu, đau bụng, tê thấp rất là thần hiệu.

Dầu đựng lọ nhỏ, lại có cả vải cao su bao kín nút, không khi nào hà được.

Mỗi lọ chỉ đựng có ba grammes dầu mà thôi.

Giá bán rất rẻ.

Nên nhận kĩ dấu-hiệu là « **HAI CÂY** » (**DEUX PALMIERS**).

Học Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67–74) cảng Huỳnh Chiếu Hằng
Tự toolbox của phanmemvn

Thương giới tân văn

Ngày 20 Août 1922

Giá hạc

Kho Nhà-nước . . . . . 7 f. 35
Nhà Ngân-hàng . . . . . 7 . 35

Tàu tới tàu đi

Tàu *Angkor* ở Marseille sang đến ngày 7 Août thì tới Haiphong.

Tàu *Đoàng* ở Pháp sang đã tới Saigon ngày 22 Août.

Tàu *Azay le Rideau* ở Marseille đã chạy đi Đông-Pháp ngày 25 Août.

Tàu *Déirade* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 18 Août.

Thuận - Thành

BOTTIER-CHAPELLIER

7, *Rue des Caisses, Hanoi*
(Số 7, phố Hàng Hòm)



Bán-hiệu đóng giầy tây giầy ta và làm mũ, đủ các kiểu giá tính trung bình.

Có catalogue để biếu các qui-khách.

NGUYỄN-TIẾN-HÀM,
kính cáo.
2052

Nước hoa vệ-sinh mới sang

Kính trình các quý-khách biết rằng hiệu tôi bán thứ nước hoa Jean de Parys gọi là Arôme des Fellahs dùng để uớp thuốc-lá, thuốc-điếu và xì-gà. Lại có bán đủ các thứ như sau này: nước gội-đầu, ca-rem, phấn, xà-phòng thơm, vân vân.

Bán tại hiệu **VŨ-QUANG-PHÚC**
Thân-khoán
48, Phố nhà Thờ, 48, Hanoi
Độc-quyền Đại-lý Bắc-kỳ.

Bán sắt và bán lẻ, giá tính phải chăng. 2068

興 CHẤN-HƯNG 眞

會 德 手 寶 蒸 桌 餘 公

Nhà ở phố hàng Bồ số 80. Hanoi, có từng-trên thêm ra để cho-thuê xưa nay ta đều-thêm ra để cho-thuê thêm ra để cho-thuê xưa nay ta đều-thêm ra để cho-thuê thêm ra để dùng hết không mong dùng đến nữa có tặng giá lại được mà dùng thêm gì.

RƯỢU

QUINQUINA CUSSAC

Rất bổ
dùng cho những người ốm yếu.

BÁN TẠI
NHÀ

GUIONEAUD FRÈRES

ở Hanoi-Haiphong,
và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

2051

PHONG-TÀI

HIỆU ANNAM ĐỒNG GIẦY

Số 43, phố Xe-điếu (Rue des Vitres) Hanoi.

Kiểu đẹp! giá rẻ!
Có catalogue riêng, qui-khách muốn xem xin viết thư đến hỏi sẽ gửi biếu.



2064

AI MUỐN MAY MẶC, TỐT, LỤA HÀNG TỐT, HÀNG ĐẸP

THÌ NÊN ĐẾN HIỆU

PHAN-THÁI-THÀNH

Số 4, Phố hàng Ngang, Hanoi



Có đủ các thứ hàng Tây, hàng Tàu, hàng Ta, hàng Saigon, vân vân.

ĐỦ MÙI!

Hiệu CỰ-LONG mới nhận được đủ các mùi da đi mùa bức. Quí khách ông bà nào muốn dùng giầy tây, giầy ta thật tốt mà hợp thời-trang, xin viết thơ cho hiệu *CỰ-LONG, 61, Rue des Paniers, Hanoi.* 2027

泰 LỢI-THÁI 利

BẢN SỐ VÀNG BẠC

104 Rue des changeurs Hanoi
(Trước ở số nhà 110)

Bản-hiệu chuyên nghề đã lâu năm buôn bán thực thà, được nhiều qui khách chiếu cố, đã thành nền nếp, nên có thể bán được nói gì hơn mọi nơi. Hàng bán có đơn nhân công đủ cân đủ tuổi, dù các ngài thận hành lại, hoặc gởi thư về, bản hiệu cũng theo thời-giá mà tính rất phải chăng
2049

Kính trình các qui-khách biết rằng bản-hiệu lại mới có sang một thứ hàng tây rất lạ, xưa nay chưa có bao giờ, là thứ bông mà mình và lanh thực mỏ mát hơn thì so lấy hơn những vải to, có thể gọi là sa-tanh hoa thưởng và mặc quanh năm lúc nào cũng được, coi thực nhã và cực kỳ là đẹp

Qui-khách ở xa muốn xem hàng xin cứ viết giấy về lấy mẫu bản-hiệu tin vải lòng mà gửi đi ngay

Nay kính cáo

HÀNG KIỂU LẠ MỚI SANG!!!!

成興潘 PHAN-HUNG-THANH

26, Rue des Cantonnais
2046 HANOI (Tonkin)

HIỆU BÀO-CHẾ và LỤC-HỌP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-phiện
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai

Thuốc tiêm gọi là 916, trị bệnh Giang-mai.

Thuốc ho-có SIROP PECTORAL dặc-có, rất mầu.

Thuốc lào chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc nếp — 6 90 một ve
thuốc thư — 6 90 một chai

Chữa các chứng lậu: chẳng kì mới hay cũ; chẳng thuốc nào mau cam-tuyệt-mà rất lắm; thuốc khoan-mau-của hiệu hơn thì chắc nhất. Thuốc này để chữa được cả số người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh đau, bệnh: Kinh nguyệt không đều, hay là khi hành kinh đau đớn mình mẩy, như đau bụng, gia sơn, sống trước nay đời mau sắn lấy lại mình tốt trong mình đi hoa hồn.

Mấy thứ bán-hiệu hay bán:
Các thứ thuốc nước dùng to kín để tiêm vào thịt như thuốc bỏ CACODYLATE DE SOUDE

ĐỒ MỔ-SẺ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Brumure*
Bán cuộn và bán bao kín
Bán rẻ và bán lẻ

« THUỐC PERÉ »
0 $ 60 một chai 3/4 litre

Trị bệnh phong mai rất hay, rất mau, rất lắm. Thuốc trị rất hay, rất mau, rất lắm. Không thuốc nào hay bằng thuốc này cho mọi người. Dùng thuốc khác rồi cũng nên phải dùng thuốc này thì mới chắc khỏi bệnh dứt-nọc. Thuốc này rất hay, rất gọn: *ai chẳng tin sẽ đến xem sinh dọc, lại bổ cực cho người có bệnh.*

Muốn dùng thuốc này trong mùa tháng thì nên mua một chai lớn litre; thì có 3 $ 00 một chai.

THUỐC DRAGÉES RABOTEAU
(hiệu đầu mai)

Phần nhiều người chết vì bệnh thương-hàn và bệnh ho lao, thực hai bệnh ấy đáng ghê đáng sợ, vì nó làm cho hao mòn mỏi giống nên chúng ta: ấy là bệnh hao mòn vậy. Bệnh ấy người ta thường không để phòng mấy, khi mới phải cũng không lấy gì làm nặng, sau đến chạy nó làm cho yếu các phủ-tạng và làm cho giảm bớt cả chân-nguyên đi nữa. Nếu khi có bệnh thời khí nhe nhẹ ra thì người khỏe sẽ có thể chống lại được, chứ người đã bị bệnh hao mòn nầy chắc là mắc phải.

Vậy thì phải dùng thuốc *Dragées Rabateau* (hiệu đầu mai). Dùng thuốc nầy thì da mặt xanh, sắc tươi lại khỏe mạnh, càng ăn lại mau làm ăn như thường, ăn cũng để tiêu, khỏe mạnh lạ lùng.

Chỉ dùng vài lọ *Dragées Rabateau*, thì chẳng còn sợ gì bệnh hao mòn nữa.

Ở các hàng bào chế to đều có bán cả.
2056



AU BONHEUR DES TONKINOIS

GRANDE FABRIQUE DE CASQUES FANTAISIE

⇒ HAI-CHINH ⇐

76, RUE DU PONT-EN-BOIS, 76

TONKIN – HANOI

Thưa các ngài, chúng tôi mới tìm được một thứ vải trắng lợp mũ thực bền thực đẹp mà không bao giờ dăn được.

2030 *Nay kính.*

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ

Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư.

Ở ĐƯỜNG CHARNER, SỐ 67, SAIGON

Giá mua đứng niên 5 $ 00

Thực là một tập báo nói riêng về đường kinh-tế rất có ích cho tất cả mọi người. Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem, lời lẽ nói rất dễ dàng lý-thú.

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các qui-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mà mua thì phải có gì chắc-chắn để gửi chúng tôi làm tin, như là: đồ bán của nhà ruộng nương (Titres de propriétés) phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thái (Titres d'Emprunt Indochinois) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc-trái, công-thái mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi; mà khi đến hạn giả tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy mà ấy, mà nếu đang khi chúng tôi giữ các giấy mà ấy có phiếu nào được mở tráng số thì cứ số ấy mà thôi về của người có phiếu đem gửi.

Những các làng đã cải lương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì các làng ấy có hỏi tại các tòa Công-sứ.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN.
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.
2038

CAFÉ, RESTAURANT HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung hoa, muốn ăn, ở, hoặc đồng rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2043

Nhà Bản-đồ « TĂM-TĂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

N° 165

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Lưu-khuê bích nói :

— Nay ta được toàn thi-thể mà chết, lại khỏi bộc-lộ ở nơi pháp-trường, chắc cũng là nhờ có *Trưởng-hoa* hoàng-hậu tâu xin cho, mới được như thế. Nếu ta còn phân-vân, chẳng hóa thẹn cả lắm ra !

Bỗng thấy Hình-bộ-quan đem vũ-sĩ đến và bảo rằng :

— Sắp đến giờ ngọ rồi, ai không can-dự, phải mau-mau lui ra.

Vợ chồng *Lưu-tiếp* cứ vật mình lăn khóc, Bấy giờ đã gần tới giờ ngọ. Hình-bộ-quan nói :

— Đã tới giờ rồi, nên mau mau ba-thủ !

Các vũ-sĩ nghe lệnh, kéo ở cả vào, gọi mọi người ra, rồi dắt *Lưu-khuê-bích* đưa vào phía sau ngục-thất *Lưu-khuê-bích* biết là không tránh khỏi được, mới đứng dậy đi. Các vũ-sĩ ra tay thủ, bắt *Lưu-khuê bích* phải thắt cổ chết. Khi mở cửa ra, cả nhà họ *Lưu* kéo vào, trông thấy *Lưu-khuê-bích* nằm chết ở một nơi khoảng-địa tại phía sau ngục-thất, ai nấy đều lăn ra mà khóc.

Hình-bộ-quan khuyên giải mà rằng :

— Người đã chết rồi, khóc cũng vô ích !

Lưu-tiếp sai người mua áo-quan để thu-táng *Cố* phu-nhân bảo nàng *Lưu-gến-ngọc* rằng :

— Ta đội ơn thánh-thượng cùng hoàng-hậu và nhà *Hoàng-phủ* cứu cho, mới còn được sống thừa, ta định ngày mai thân-hành sang vương-phủ lạy tạ. Lại nhờ nhà *Hoàng phủ* đưa ta vào cung, để tạ thánh-thượng cùng hoàng-hậu, rồi sau sẽ về ở *Nhạn-môn-quan*. Hôm nay con về, nên bẩm trước với nhà *Hoàng phủ*.

Nàng *Lưu-gến ngọc* vâng lời, cùng mẹ con *Giang-tam-lữu* trở về vương-phủ, thuật chuyện *Lưu-khuê-bích* bị hình cho nhà *Hoàng-phủ* nghe. *Hoàng-phủ thiếu-hoa* liền thở dài mà than rằng :

— *Lưu-khuê bích* cũng là người có tài chỉ vì lập tâm gian-ác mà đến nỗi gây nên tai-vạ, nghĩ cũng đáng thương !

Hoàng-phủ-kính nói :

— Nhà họ *Lưu* được *Lưu-khuê-quang* là người rất khá. Năm trước ở Kinh, ta thấy cũ-chỉ đường chính. Và tri-đồng song toàn, sau này chắc cũng có phần làm hơn chúng ta vậy.

Nàng *Lưu-gến-ngọc* ra ý khiêm-tốn mà nói rằng :

— Hàn-môn có dâu lại dám vi như thế !

Nói xong lại thuật chuyện cho nhà *Hoàng-phủ* biết là *Cố* phu nhân định đến sáng mai thì thân-hành đến tạ ơn, và muốn nhờ *Doãn* phu-nhân cho theo vào cung để tạ ơn thánh-thượng cùng hoàng-hậu, rồi sau sẽ về ở *Nhạn-môn-quan*, vân vân.

Doãn phu-nhân mỉm cười mà bảo rằng :

— Đã là thân-gia thì tất phải giúp đỡ nhau. Nếu phu-nhân muốn vào cung, ta sẽ đưa vào.

Sáng hôm sau, thổ-môn-quan báo rằng :

— Có vợ chồng *Lưu* quốc-trượng xin vào yết-kiến.

Vợ chồng *Hoàng-phủ-kính* cùng vợ chồng *Hoàng phủ thiếu-hoa* vội-vàng ra đón, rồi bày tiệc khoản-đãi. Khi tiệc xong, *Lưu-tiếp* đứng dậy, cầm tạ cái ơn cứu-mệnh cho mình, rồi các từ lui về. Hôi lâu nàng *Lưu-gến-ngọc* đưa bà *Cố* phu-nhân vào trong phòng mình, *Giang-tam-lữu* lạy chào. *Cố* phu-nhân trông thấy trong phòng trần-thiết nhiều các đồ trân bảo, nghĩ thầm : chắc là hai vợ chồng này đã tương-đắc với nhau lắm.

Nàng *Lưu gến-ngọc* nói :

— Trong phòng này rất rộng-rãi, thân-mẫu đừng về nữa, ở đây với con cho vui.

Cố phu-nhân nói :

— Ta cũng muốn nhu... nh... có hiền tế ở ... ở lâu tiện.

Nàng *Lưu-gến-ngọc* nói :

— Phụ-quân con bao giờ cũng ngỏ lại *Loan-phượng-cung*, có đến ở đây đâu !

Cố phu nhân kinh-ngạc mà hỏi rằng :

— Sao vậy ? hay là nhà *Hoàng-phủ* khinh nhà ta hàn-tiện, cho nên không chịu đồng-sàng với con chăng ?

Nàng *Lưu gến-ngọc* nói :

— Không phải thế ! chỉ vì chàng muốn thủ-tiết cùng họ *Mạnh* trong 3 năm, rồi mới thành-thân với con. Hãy giờ dẫu chưa cùng con thành-thân, nhưng ngày nào cũng vào trong phòng, ân-cần trò chuyện, tình-ý rất thân-mật. Vợ chồng Vũ-biền-vương đối-đãi với con, cũng rất tử-tế. Cả ngày con chẳng phải làm việc gì, chỉ dụng tâm xem quyển sách thường, để học cách xem tướng.

Cố phu-nhân nói :

— Hiền-tế cùng họ *Mạnh*, thật là nghĩa-phu tiết-phụ, trách nào mà chẳng được toàn-gia vinh hiển.

Cố phu-nhân lại hỏi *Giang-tam-lữu* rằng :

— Nhà *Hoàng-phủ* đối-đãi với mẹ con mụ thế nào ?

Giang-tam-lữu nói :

— Nhà *Hoàng-phủ* đối đãi với tôi, thật là tử-tế quá, coi như một bậc thượng-tân.

Hãy giờ trời hãy còn sớm, nàng *Lưu-gến-ngọc* đưa *Cố* phu-nhân sang *Loan-phượng-cung* để xem bức tranh *Mạnh-lệ-quân*, *Cố* phu-nhân ngắm-nghĩ hồi lâu, rồi khen rằng :

— Hình-dung họ *Mạnh* khác nào như một bậc tiên-nữ ở chốn *Dao-tri*. Anh con thuở xưa chỉ mơ-tưởng hão mà thành ra thiệt-thòi đến tính-mệnh.

Nàng *Lưu-gến ngọc* sai người sang báo cho nhà *Nguyễn-long-quang* biết là *Cố* phu-nhân đêm nay ngủ tại vương-phủ. Đêm ấy *Cố* phu-nhân ngủ chung với nàng *Lưu-gến-ngọc*, nhân sắp-sửa ly-biệt cho nên đêm ấy hai người trò-chuyện với nhau mãi, đến sáng, không chợp mắt chút nào.

Sáng hôm sau, nhà *Hoàng-phủ* lại bày tiệc để khoản-đãi. *Cố* phu-nhân tạ cái ơn cứu-mệnh cho mình, rồi lại nhờ *Doãn* phu-nhân đưa vào trong cung, để tạ ơn thánh-thượng cùng hoàng-hậu. *Doãn* phu-nhân đưa vào trong cung.

Bấy giờ vua *Thành-tôn* đang ở trong cung, nội-thị vào báo, vua *Thành-tôn* bảo *Trưởng-hoa* hoàng-hậu rằng :

— Họ *Lưu* tội-ác to lắm, mà đàn-bà thường hay tham cẩu, ấu là trẫm phải lánh đi mới được.

Nói xong, tức-khắc lui ra. *Trưởng-hoa* truyền mời hai bà phu-nhân vào, *Doãn* phu-nhân mới *Cố* phu-nhân ngồi trên, *Cố* phu-nhân từ-chối không dám ngồi.

Trưởng-hoa hoàng-hậu nói :

— Tôn-phu cùng thân-phụ tôi là bạn đồng-liêu trong triều. Phu-nhân lại là thân-mẫu bà tiên hoàng-hậu thì, cũng ừa là thâu-mẫu tôi, hà tất phu-nhân lại từ-chối.

Cố phu-nhân bất đắc dĩ mới phải ngồi xuống. Khi nồng trà xong, *Cố* phu-nhân tạ ơn mà rằng :

— Nhà tôi gây nên cái tội-ác tầy trời, làm dì-lụy cho hoàng-hậu phải cứu-nhà ly-tán, nay hoàng-hậu không nghĩ chi đến sự thù-oán trước, mà lại cố sức tâu xin, khiến gia-quyến họ *Lưu* tôi được toàn tính-mệnh...

(Còn nữa).

Cartier d'insertion

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn

Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN